

VERSLAGEN
INFORMATIEBIJEENKOMSTEN
EN HOORZITTINGEN

STARTNOTITIE M.E.R.-PROCEDURE
PALLAS

© Copyright OpdenKamp ADVIESGROEP BV

Dit document mag alleen worden gebruikt en gekopieerd voor het doel waarvoor het is bedoeld
Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van OpdenKamp ADVIESGROEP BV mag dit document niet
voor andere doeleinden worden gekopieerd of aan derden worden getoond.

OpdenKamp ADVIESGROEP B.V.
Koninginnegracht 23, 2514 AB, Den Haag
tel. (070) 426 00 00, fax (070) 426 00 01
e-mail : mailbox@oag.nl
<http://www.oag.nl>

Den Haag: 22 januari 2010
Document : VR\PAV\10-001
Projectleider: ir. A.E. Klein

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
2	BIJEENKOMST HEINKENZAND D.D. 7 DECEMBER 2009.....	4
2.1	INFORMATIEVE VRAGEN	4
2.2	INDIENING ZIENSWIJZEN.....	7
3	BIJEENKOMST PETTEN D.D. 10 DECEMBER 2009.....	8
3.1	INFORMATIEVE VRAGEN	8
3.2	INDIENING ZIENSWIJZEN.....	18

1 INLEIDING

De Nuclear Research Group (NRG) is vergunninghouder van de Hoge Flux Reactor (HFR) te Petten, een onderzoeksreactor die wordt gebruikt voor de productie van medische radio-isotopen en voor technologisch en wetenschappelijk onderzoek. De HFR is sinds 1961 in bedrijf en de kans op technische problemen en stopzetten van de productie van medische isotopen neemt daardoor toe. NRG heeft daarom plannen voor de bouw van een nieuwe moderne reactor in Nederland, met de naam Pallas, die de bestaande HFR zal vervangen.

Voor de vestiging van de nieuwe reactor zijn twee locaties in beeld: Petten en Borssele.

Voor een nieuwe onderzoeksreactor zijn o.a. vergunningen nodig op grond van de Kernenergiewet en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (per 1 januari 2010 de Waterwet). Voorafgaand aan de vergunningprocedure moet een m.e.r.-procedure worden doorlopen. Deze procedure is van start gegaan met de kennisgeving van de ministeries van VROM, EZ, SZW, VWS, VenW, en LNV, dat NRG op 17 november 2009 de startnotitie heeft ingediend. De startnotitie heeft van 26 november 2009 tot en met 15 januari 2010 ter inzage gelegen.

Twee gecombineerde informatiebijeenkomsten en hoorzittingen zijn gehouden op:

- 7 december 2009 in Heinkenszand
- en 10 december 2009 in Petten.

Tijdens deze bijeenkomsten was er de mogelijkheid tot het stellen van informatieve vragen en vervolgens de mogelijkheid om mondeling zienswijzen in te dienen ten aanzien van de inhoud van de startnotitie.

Het onderhavige document bevat het schriftelijk verslag van de bijeenkomsten in Heinkenszand en Petten.

2 BIJEENKOMST HEINKENZAND D.D. 7 DECEMBER 2009

2.1 INFORMATIEVE VRAGEN

Vraag van de heer Gerard Hermans

40% van de productie van radiofarmaca vindt plaats in Canada. Een groot aantal reactoren zijn in dezelfde periode gebouwd; deze zullen op enig moment worden afgebouwd. Wat is het economisch effect als er vertragings in de productie zullen ontstaan op wereldschaal en in Nederland? Wat zou het bovendien economisch betekenen als deze nieuwe centrale er komt, en daarna, omdat die andere centrales ook verouderd zijn, een aantal nieuwere centrales zouden worden gebouwd? Zal er na de bouw van meerdere nieuwe centrales een marktverschuiving plaatsvinden, waardoor het economisch gezien een wat minder positief resultaat zou opleveren?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Deze vraag houdt ons/de NRG ook bezig. Ter onderbouwing van de oprichting van de Pallasreactor is een businesscase geschreven waarin een aantal ontwikkelingen worden beschouwd. Een van de zaken waarmee rekening is gehouden is dat er vertraging in de bouw van de Pallasreactor optreedt en dat er extra concurrentie kan optreden. De positie die wij in Nederland hebben is heel sterk, daarnaast zijn wij ervan overtuigd dat de Hoge Flux Reactor tot het moment van het in werking treden van Pallas in bedrijf blijft. Als dat het geval is dan is het zeker dat wij het marktaandeel kunnen handhaven dat we nu hebben.

Op dit moment is de internationale markt in beweging door de problemen in de Canadese reactor. Wereldwijd wordt gekeken naar alternatieve productiemethodes.

De intrededrempel voor deze technologie is heel hoog. Er is namelijk een reactor nodig en een processing faciliteit voor de producten die uit de reactor komen, want die moeten bewerkt worden om er radiofarmaca van te maken. De combinatie van een reactor, een processingfaciliteit en het daarachterliggende distributienetwerk, maakt dat het lastig is om nieuwe toetreders tot deze markt te krijgen. Wij kennen alle potentiële concurrenten en mogelijk nieuwe toetreders erg goed. Het grootste risico als er wereldwijd een groot tekort komt aan radio-isotopen is dat artsen minder bereid zullen zijn om deze methode van diagnostiek toe te passen.

Er zijn alternatieven voor deze methode van diagnostiek, maar deze zijn slechter voor de patiënten. Dat is eigenlijk het zwartste scenario. Maar zoals gezegd, in Nederland hebben we een hele goede infrastructuur en we zijn ervan overtuigd dat we daarmee die periode kunnen overbruggen.

Vraag van de heer Gerard Hermans

Dat betekent dus dat hoe sneller de reactor kan worden gebouwd, dat wil zeggen binnen de gestelde termijnen en zonder vertraging, des te economisch gunstiger het is voor Nederland, omdat daarmee de Nederlandse marktpositie hetzelfde blijft of zelfs vergroot kan worden.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Dat is juist en daarom ben ik ook blij met de brief die de ministeries hebben gestuurd die in feite die steun geeft.

Vragen van de heer Jan Verburg

Is NRG een overheidsbedrijf?

Kunt u een tijdsbalk schetsen voor realisatie van deze reactor?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

De NRG is geen overheidsbedrijf, maar een vennootschap onder firma onder ECN (Energie Centrum Nederland) in Petten. De NRG is wel bezig met een herstructurering, maar die is voor deze zaak niet van belang. We zijn per saldo een stichting. Onze inkomsten zijn voor 40% afkomstig uit publieke middelen en 60% uit private middelen.

Wat het precieze tijdspad is voor de realisatie van de Pallasreactor is niet te zeggen. Dit willen we ook niet omdat wij vinden dat als wij een definitieve datum noemen we deze datum ook moeten waarmaken. Het is een proces van jaren om zo'n reactor neer te zetten.

Vraag van de heer Jan Verburg

U zult toch weten wanneer de oude reactor niet meer werkzaam is; dan zal de nieuwe reactor moeten werken. Is er geen enkele indicatie voor dit tijdstip?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Die indicatie is er wel. U kunt ervan uitgaan dat tot omstreeks 2020 de HFR nog veilig in bedrijf is.

Vragen van de heer Andries Weststeijn (inwoner gemeente Borsele)

U noemt de werkgelegenheid voor 1500 personen; dat is de meest veelomvattende, inclusief de productie van de farmaceutica. Kunt u ook aangeven wat de minimale werkgelegenheid is, dus de directe bediening van de reactor en het produceren van isotopen?

Hoe is de verhouding tussen NRG en Euratom met betrekking tot de realisering en financiering van deze reactor?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Voor het runnen van de reactor in engere zin zijn zo'n 90 mensen op dit moment in Petten werkzaam. Daarbij kunnen worden opgeteld de 250 mensen die werkzaam zijn in de hot-cells op het gebied van radio-isotopen en op het gebied van onderzoek en de 250 mensen in de radiofarmaceutische industrie op het terrein. Dus de directe werkgelegenheid bedraagt 500 tot 600 mensen.

Euratom is op dit moment de eigenaar van de HFR, NRG is vergunninghouder en is verantwoordelijk voor de exploitatie van de reactor. Euratom is op de hoogte van dit initiatief en steunen ons initiatief. Formeel is deze steun nog niet uitgesproken, maar Euratom heeft meegewerkt met onze voorbereidingen voor dit initiatief. Er is nog geen duidelijkheid over de betrokkenheid van de financiers voor de bouw van de reactor. NRG is bezig deze financiers te mobiliseren.

Vraag van de heer Leo Caljouw (inwoner gemeente Borsele)

Er zijn veel landen die kerncentrales willen hebben, vooral China en Japan (Japan: 10 à 15 kerncentrales). Er zijn 3 à 4 firma's die een kerncentrale kunnen bouwen. Dus als de NRG er een wil bestellen kan de bouw nog heel lang duren.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Als het gaat om de onderzoeksreactoren zijn er slechts zo'n 3 aanbieders in de wereld. Op uw vraag of deze capaciteit hebben is het antwoord ja. De definitieve opdracht tot de bouw is natuurlijk nog niet gegeven. Op dat moment is pas bekend of de productiecapaciteit ook inderdaad beschikbaar is. Het gaat hier niet om vermogensreactoren, maar om onderzoeksreactoren en dat is toch een andere markt met andere aanbieders. In zijn algemeenheid

geldt ook hier de economische wetmatigheid dat hoe groter de vraag is hoe groter het aanbod zal zijn. Dit geldt ook voor de vraag naar nucleaire technologieën in brede zin.

Vraag van de heer Dick Fundter

Zou de gelijktijdige bouw van de Pallascentrale en een tweede kernenergiecentrale niet vele economische en financiële voordelen kunnen opleveren?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Daar ga ik op dit moment niet te diep op in. Dit moet nog veel preciezer worden uitgezocht. De bouw van de kerncentrale in deze gemeente zal synergetische voordelen hebben met de bouw van een onderzoeksreactor. We zijn in gesprek met een aantal vertegenwoordigers van deze provincie over wat deze voordelen precies zijn.

Vraag van de heer Jan Verburg

Het is een commercieel zeer interessante activiteit. Bestaat de mogelijkheid dat een buitenlandse investeerder NRG overneemt en is dat toegestaan?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Ik denk dat die kans op overname niet zo groot is. Commercieel kun je er op verschillende manieren naar kijken. In de winst en verliesrekeningen van de NRG van de afgelopen jaren zijn geen enorme winsten zichtbaar. De meeste commerciële investeerders schrikken erg terug van de risico's die zo'n investering met zich meebrengt. Het gaat om zeer kapitaalsintensieve investeringen.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

De overname van de NRG door een buitenlandse investeerder is op dit moment een hypothetische situatie. De huidige Nederlandse wet- en regelgeving verbiedt het niet. De huidige Kernenergiewet stelt wel dat een vergunning persoonsgebonden is en gebiedt dat de aanvrager van een vergunning moet kunnen aantonen aan bepaalde eisen te voldoen. Die eisen zijn bijvoorbeeld dat je een goed bedrijf hebt, dat solvabel en financieel daadkrachtig is¹ en een bedrijf moet voldoende kennis in huis hebben om een nucleaire inrichting veilig te kunnen bedrijven. Er is niet geëist dat het een Nederlands bedrijf moet zijn.

Vraag van de heer Andries Weststeijn

De Nederlandse regering heeft geen principiële probleem met deze onderzoeksreactor, maar heeft de Nederlandse regering een idee over het thermisch vermogen waar de splitsing ligt voor onderzoeks- en vermogensreactoren? Het is meer een vraag over grootte, dus kunt u het thermisch vermogen noemen van deze nieuwe reactor?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

De Pallasreactor is geen vermogensreactor maar een onderzoeksreactor. In de randvoorwaardenbrief van het kabinet aan de Tweede Kamer die in het voorjaar van 2010 wordt verwacht, zal het acceptabele thermisch vermogen van de onderzoeksreactor zijn opgenomen. Op dit moment kan ik geen getal noemen.

¹ Ter verduidelijking kan worden vermeld dat deze eisen betrekking hebben op de betrouwbaarheid/integriteit van de aanvrager.

2.2 INDIENING ZIENSWIJZEN

De heer H. Codee (COVRA):

In Zeeland is een groot draagvlak voor de Pallasreactor. De Brabants-Zeeuwse werkgevers, de Industriegroep Midden-Zeeland, de gemeenteraden van Borsele en Vlissingen en de Provinciale Staten staan positief tegenover het idee om Pallas naar Zeeland te halen.

Wat in de richtlijnen voor de MER moet worden meegenomen is het volgende.

We moeten ons realiseren dat we maar eens in de ca. 60 jaar de gelegenheid krijgen om na te denken over waar we een dergelijk instituut willen vestigen. Dat kun je niet zomaar veranderen en je moet een logisch moment kiezen om na te denken over de vraag of je het eens bent met de inrichting zoals je die gekozen hebt.

Nederland is zeer ordelijk: industrie op industrieterrein, wonen in woongebied, recreëren in recreatiegebied. Een onderzoeksinstelling die alleen met studies en bureauwerk bezig is, kun je bijna overal vestigen. Maar een nucleair onderzoekscentrum niet. Een dergelijke installatie hoort op een industrieterrein. Dat geldt nog veel sterker voor de productiefaciliteit van radio-isotopen, omdat dat een gewone industriële activiteit betreft.

Waarom in Zeeland? Vanwege de synergie met de enige kerncentrale in Nederland en de aanwezigheid van COVRA, maar ook van het Zeeuws Radiotherapeutisch Instituut, die zal groeien vanwege de vergrijzing. Je kunt veel synergie ontdekken in het clusteren van nucleaire activiteiten op één terrein vanwege het elkaar vaak tegenkomen. Dat leidt tot nieuwe oplossingen, nieuw onderzoek en nieuwe toepassingen, ook op het gebied van de gezondheidszorg. Dus er is veel voor te zeggen die activiteiten in Nederland te bundelen.

Ook voor de overheid is een efficiëncyslag te maken. Op dit moment moet de gemeente Borsele en de provincie Zeeland kennis en kunde hebben op het gebied van veiligheid en beveiliging van nucleaire zaken. Dat is ook nodig in Petten en Noord-Holland. Dus nu moeten dingen dubbel gebeuren. Je wint aan efficiency als die zaken worden gebundeld op één plaats in Nederland.

Het allerbelangrijkste is dat we goed moeten nadenken wat we voor de komende 60 jaar willen. Nu is de kans om te kiezen en te komen tot een andere inrichting als daar winst is; en niet alleen voor NRG, maar juist ook voor de overheid.

De heer D. Vutter:

Het zou goed zijn om ook bij het onderzoek van de milieueffecten goed te kijken of het concentreren van alle nucleaire installaties op één plek, bijvoorbeeld in Zeeland, een voordeel zou kunnen opleveren.

De heer J. Verburg:

Een buitendijkse locatie zou meegenomen moeten worden bij de alternatieven in het MER.

De heer W. Steijn:

Bij de opzet van de HFR in de jaren '50-'60 was sprake van het Reactorcentrum Nederland in Petten, waarbij de logica van het daar plaatsen gegeven was. Tegenwoordig heet het Energiecentrum Nederland en richt het zich vrijwel volledig op duurzame energie. De logica voor het samenhouden is dus niet meer aanwezig. Er ligt dus op het punt van de locatie zowel voor NRG als voor de overheid een open vraag die in het MER meegenomen moet worden.

3 BIJEENKOMST PETTEN D.D. 10 DECEMBER 2009

3.1 INFORMATIEVE VRAGEN

Vraag van de heer Cor Koning (voorzitter van de Vereniging Houd Zijpe Leefbaar)

In de startnotitie staat dat er twee locaties in beeld zijn: Petten en Borssele. Ik verwacht daarom dat er een MER gemaakt zal worden voor zowel Borssele als Petten en dat afhankelijk van de resultaten van beide MERs er een keuze gemaakt zal worden tussen beide locaties. Afgelopen week heb ik het bericht vernomen: “NRG kiest voor Petten”. Dit gaat dus geheel voorbij aan een mogelijk andere uitslag van de MER. Ik zou dit graag toegelicht willen zien.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

De NRG heeft inderdaad deze week bekend gemaakt Petten als voorkeurslocatie te zien, vanwege de investeringen die hier in Petten al gedaan zijn en die in Borssele nog zouden moeten worden gedaan om een vergelijkbare situatie te creëren. De tweede reden Petten als voorkeurslocatie te zien is de reeds aanwezige expertise. Deze MER gaat niet over een locatiekeuze, maar deze MER beschouwt de activiteiten op een gegeven locatie.

Vraag van de heer Cor Koning (voorzitter van de Vereniging Houd Zijpe Leefbaar)

Ik ben verbaasd dat de heer Stol een antwoord geeft op deze vraag. De vraag richt zich op wet- en regelgeving. Dat de heer Stol uit economische overwegingen kiest voor Petten is begrijpelijk. Het gaat mijns inziens om het vergelijken van de milieueffecten van de activiteit op de twee locaties en dan tot een locatiekeuze komen.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Het is nog een discussiepunt of in de richtlijnen MER van de overheid wordt opgenomen of alleen de milieueffecten van de door NRG te kiezen locatie zullen moeten worden beschreven of dat van beide locaties de milieueffecten beschreven moeten worden. Het zou zo kunnen zijn dat we NRG vragen de milieueffecten voor beide locaties te beschrijven, maar dat als uit de globale beschrijving eenzelfde beeld van de milieueffecten naar voren komt dat dan van één locatie de milieueffecten gedetailleerder beschreven moeten worden. Maar dit is uitdrukkelijk nog een discussiepunt. De te maken keuze zal bovendien afhangen van het advies van de Commissie m.e.r. en de inspraakreacties over de richtlijnen.

Vraag van de heer Fred Koning

Eerst zou een locatie gekozen moeten worden en daarna zou de MER moeten worden opgesteld, de invloed van de reactor op de groenknolorchissen en de rugstreepvissen is immers niet bekend. Je moet eerst weten waar de reactor komt, dan pas kun je het effect meten.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Op dit moment heeft NRG een keuze gemaakt voor de locatie in Noord-Holland. De rijksoverheid heeft zich nadrukkelijk niet uitgesproken over een locatie. De rijksoverheid zou best wel eens in de richtlijnen kunnen opnemen dat voor beide locaties de milieueffecten moeten worden beschreven zoals ik in het antwoord op de vraag van de heer Koning heb aangegeven.

Vraag van de heer Tinus Verwijmeren (bewoner Nootdorp)

Er wordt gesproken over de betrokkenheid van het ministerie van Sociale Zaken. Ik neem aan dat dat te maken heeft met de ARBO-wetgeving en niet met het feit dat daar vroeger de Kernfysische Dienst zat.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Dat klopt, dat heeft te maken met de bescherming van werknemers.

Vraag van de heer Tinus Verwijmeren (bewoner Nootdorp)

Maken de risico's van het transport van isotopen inderdaad geen onderdeel uit van de MER?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Dat staat ter discussie. Wij kunnen in de richtlijnen voor de MER vrij ver gaan. Recent heeft de Commissie m.e.r. in een advies over richtlijnen voor een nieuwe kerncentrale opgenomen dat de milieueffecten van de gehele cyclus van uraniumwinning tot ontmanteling en de opslag van radioactief afval moet worden beoordeeld. In dat geval moet naast het in werking zijn van de inrichting ook het transport beschreven worden². Het zou zo kunnen zijn dat dezelfde benadering voor de richtlijnen voor de MER voor de Pallasreactor wordt gevolgd.

Vraag van de heer Tinus Verwijmeren (bewoner Nootdorp)

De stand van de techniek op het gebied van de transmutaties en de spallatie is in de VS veel verder gevorderd dan in Europa. Mag u bij het beschrijven van het hoofdstuk afvalbewerking met deze stand van de techniek rekening houden of moet u rekening houden met wat in Petten als stand van de techniek op het gebied van transmutaties wordt gehanteerd?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Ik betwist dat men in de VS verder is op dat gebied dan dat wij dat zijn.

Antwoord van de heer Roland Jansma (specialist NRG)

De kennis in Europa is vrij groot en de Europese onderzoeksprogramma's doen niet onder voor die in de VS. Bovendien is het onderzoek in Petten ingebed in een internationaal kader waarbij ook de VS partij is. We zijn dus goed op de hoogte van wat er in de VS gebeurt.

Opmerking van de heer Tinus Verwijmeren (bewoner Nootdorp)

Ik denk dat er in Petten weinig wordt gedaan aan het transmuteren van radioactief afval met een lange halfwaardetijd.

Antwoord van de heer Roland Jansma (specialist NRG)

Onderdeel van ons onderzoek is juist naar die transmutatie onderzoek doen. We leveren een bijdrage aan de kennis over de transmutatie van plutonium, americium en andere stoffen voor het verkorten van de levensduur. Een heel belangrijk deel van ons onderzoek, ook in de nieuwe reactor, zal gaan over dit onderwerp, dus het heeft onze aandacht.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Op wereldniveau zijn wij op dit onderwerp een heel belangrijke en gewaardeerde speler. NRG voert op dit gebied toonaangevend onderzoek uit.

² Een vraagpunt dat VROM hieraan wil toevoegen is of dan de hele transportroute of alleen het af- en aanrijden nabij de inrichting moet worden beoordeeld.

Vragen van mevrouw Marja Raat (voorzitter van de Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

De economische rendabiliteit zou volgens de overheid een norm zijn voor Pallas. In de reactie op ons bezwaarschrift tegen de beschikking voor de herstart van de HFR staat dat er geen enkele kernreactor in Europa kan voortbestaan alleen op de isotopenproductie omdat toen de radiofarmaceutische industrie stralingstijd inkocht niet alle kosten zijn doorberekend. Dit was vermoedelijk in de jaren 80. Is dit nog steeds zo bij deze Pallasreactor of worden er nu betere afspraken gemaakt met de radiofarmaceutische industrie?

En er wordt gesproken over een onderzoeksreactor, maar de tweede taak is isotopenproductie dus u spreekt ook over een productiereactor. Als deze productiereactor niet rendabel is, moet dan de rentabiliteit geheel uit de onderzoekstaak komen? En hoe kunt u er zeker van zijn dat u daaraan gaat voldoen en is deze informatie openbaar?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

De activiteit als geheel moet economisch rendabel zijn. Er zullen publieke en private activiteiten worden ontplooid, beide activiteiten moeten de rentabiliteit van de reactor borgen. De commerciële activiteiten van Pallas zullen zeker kostendekkend zijn, ook bij de opslag van de kosten voor risico en winst. Deze informatie is vastgelegd in commerciële contracten en de commerciële partijen wensen deze informatie niet openbaar te maken. Overigens is de jaarrekening van NRG wel openbaar en in te zien.

Vragen van mevrouw Ike Teuling (namens Greenpeace)

Is de nieuwe reactor tegen een terroristische aanslag bestand en zo ja, welke maatregelen worden genomen om de gevolgen te reduceren van bijvoorbeeld het crashen van een vliegtuig op de reactor?

En kan NRG uitleggen wat de gevolgen voor de omwonenden zijn op korte en lange termijn van een zeer ernstig ongeval, bijvoorbeeld een kernsmelt met een grote lozing van radioactief materiaal?

Antwoord van de heer Folkert Draaisma (algemeen stralingsdeskundige NRG)

Doel van deze procedure is het vaststellen van richtlijnen waaraan de nieuwe reactor moet voldoen. Dit ontwerp is op dit moment nog niet zover bekend dat de effecten berekend kunnen worden. Voor een deel zijn de effecten al wel bekend aangezien in orde grootte de nieuwe reactor lijkt op de HFR. Het ergste scenario in het huidige rampenbestrijdingsplan gaat uit van de situatie dat allerlei zaken niet functioneren en dat het personeel een halfuur niets doet. Het effectgebied van dit worst-case en niet-realistische scenario is een gebied van 3,4 kilometer rondom de HFR. In vergelijking met een kerncentrale is dit een zeer beperkt gebied.

Vraag van mevrouw Ike Teuling (namens Greenpeace)

Het bestand zijn van de reactor tegen een terroristische aanslag of andere kwaadwillenden, wordt dit meegenomen in het ontwerp van Pallas of is dit afhankelijk van het ontwerp dat voor Pallas zal worden gekozen?

Antwoord van de heer Folkert Draaisma (algemeen stralingsdeskundige NRG)

Hierover zijn wij in overleg met de overheid. Bij het ontwerp van de reactor wordt rekening gehouden met de zogenoemde ontwerpongevallen. Dit zijn ongevallen in en met een kernreactor uitgaande van een aantal scenario's. In het ontwerp van de reactor wordt geen rekening gehouden met de zogenoemde buiten-ontwerpongevallen. De buiten-ontwerpongevallen zijn ongevallen die kunnen gebeuren maar daar wordt de kernreactor niet op gebouwd. In overleg met de

overheid worden terroristische aanslagen zoals bijvoorbeeld op de Twin Towers niet meegenomen als ontwerpongevallen.

De inslag van een straalvliegtuig gevolgd door een grote brand wordt wel als ontwerpongeval meegenomen, omdat de impact daarvan veel groter is. Deze impact is groter niet als gevolg van de brand maar door de doordringendheid van de straalmotor in de containment van de reactorhal. Bij het ontwerp van de reactor wordt bijvoorbeeld wel rekening gehouden met de inslag van een straalvliegtuig en een grote kerosinebrand van een personenvliegtuig.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

De rijksoverheid zal randvoorwaarden opstellen. Er zullen zeker randvoorwaarden worden opgesteld over veiligheid, beveiliging, kernsmeltfrequentie en de gevolgen voor de omgeving. Het is niet vanzelfsprekend dat dat dezelfde randvoorwaarden zullen zijn die in het verleden golden. Die kunnen een stuk strenger worden.

Vraag van de heer Thomas van der Ploeg

Wat zijn de te verwachten visuele aspecten van bijvoorbeeld de koelinstallatie in relatie tot de keuze voor het vermogen, het aantal MWatt?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Deze relatie tussen het aantal MWatt en de koelbehoefte is juist. Voor het goed uitvoeren van onze activiteiten hebben wij een bepaald reactorvermogen nodig. Over de visuele aspecten van bijvoorbeeld de koelinstallatie kan ik u verder niets vertellen aangezien de diverse varianten en de effecten daarvan op de omgeving nog in beeld gebracht moeten worden.

Vraag van de heer Jan Kuit

Het geplande vermogen is 30 tot 80 MWatt maar de ontwerpnormen zijn nog niet vastgesteld. Wat is het vermogen van de huidige reactor? U bedient met de huidige reactor 30% van de wereldmarkt. Gaat dit toenemen en hoe verhoudt zich dat tot de geplande 30 tot 80 MWatt?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Er wordt een grotere behoefte voorzien van bestralingsvolume. Dat is ook de reden dat wij de genoemde 80 MWatt vermogen als bovengrens hebben gehanteerd. De huidige reactor is uitgelegd op 60 MWatt en wordt op 45 MWatt bedreven.

Vraag van de heer Cees de Wit (voorzitter van de toeristische ondernemers in Zijpe)

Ik ga er van uit dat er geen koeltorens worden geplaatst aangezien op de getoonde plaatjes van de derde generatie reactoren geen koeltorens aanwezig waren.

Is er al een locatie bekend en hoe verhoudt de nieuwe reactor zich tot de bestaande reactor, wordt hij hoger of lager?

Antwoord van de heer Bob van der Schaaf (specialist NRG)

In Frankrijk zijn al reactoren die lage koeltorens gebruiken, deze zijn iets hoger dan 2 meter. Die zou je ook in Petten kunnen gebruiken.

Je kunt afhankelijk van de maatregelen de stoomemissie beïnvloeden.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Op het terrein van Petten zijn gebieden aangewezen waarop nieuwe reactoren gebouwd zouden mogen worden. De huidige reactor blijft staan totdat de nieuwe reactor operationeel is. De definitieve locatie en wijze van inpassing van de nieuwe reactor zijn nog niet bekend.

Vragen van mevrouw Marja Raat (voorzitter van de Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

Het programma van eisen waaraan de nieuwe reactor moet voldoen is niet openbaar. Zolang je niet weet wat het ontwerp van de reactor gaat worden, zijn de effecten (m.n. landschappelijk, visueel) niet duidelijk en kunnen de belanghebbenden niet inschatten welke problemen er eventueel kunnen ontstaan voor hen.

Hoe kunt u mij helpen aan informatie over het nieuwe ontwerp?

Hoeveel meer koelwater gaat de nieuwe reactor gebruiken?

Voor de omgeving is het belangrijk te weten dat de reactor bestand zal zijn tegen een vliegtuiginslag.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

NRG zal om het MER te kunnen schrijven openbare en gedegen informatie moeten verschaffen over de nieuwe reactor anders kunnen ook de effecten van deze nieuwe reactor niet gedetailleerd worden beschreven. Het MER is openbaar. Ik ben het met u eens als u zegt dat de reactor bestand moet zijn tegen bepaalde terroristische dreigingen. In de richtlijnen zal zeker een paragraaf gewijd zijn aan de beveiliging.

Vraag van de heer Ligthart

De heer Stol vertelde in de inleiding dat het ontwerp gebaseerd is op IAEA Richtlijnen, maar de heer Draaisma vertelde dat er nog geen ontwerp is. Hoe kan dit?

Wordt bij de nieuwe reactor de straling bij het hek minder?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Er is nog geen gedetailleerd ontwerp. Het ontwerp zal worden gebaseerd op de IAEA Richtlijnen. In de vast te stellen richtlijnen zal iets worden opgenomen over de straling bij het hek.

Vraag van de heer Pieter Houdewind (woonachtig op 500 m van de reactor)

Op uw laatste sheet staat wel degelijk iets over energievoorziening, maar dit is niet naar voren gekomen in uw verhaal?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Pallas heeft niet de energievoorziening tot doel maar heeft als doel het ontwikkelen van technologie om toekomstige kerncentrales te realiseren en daarmee de energievoorziening in de toekomst veilig te stellen.

Vraag van mevrouw Annemarie Klomp (woonachtig in Callantsoog)

De provincie wil 40 miljoen bijdragen voor Pallas. Waar gaat deze bijdrage precies naartoe?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

De realisatie van de Pallasreactor kost veel geld. Met de reactor dienen we private en publieke belangen. De publieke functies zijn de voorzieningszekerheid van de radio-isotopenproductie en het onderzoek voor het algemene nut. De provincie Noord-Holland willen deelnemen in de eerste risicovolle fase van het project omdat dat een publieke taak is.

Vragen van mevrouw Annemarie Klomp (woonachtig in Callantsoog)

Wordt er rekening gehouden met het vlakbij gelegen breukvlak?

En als gekozen wordt voor koeling met zeewater wordt dan ook in de richtlijnen het effect op het zeewater meegenomen?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

VROM zal zeker eisen stellen aan de veiligheid als die wordt beïnvloed door de kans op aardbevingen.

De effecten van lozing van koelwater op het water van de Noordzee moeten zeker worden beschreven.

Vraag van de heer Fred Koning

Hoe wordt de reactor gefinancierd en als deze met overheidsgeld wordt gefinancierd hoort het toch openbaar te zijn hoe de reactor economisch gaat draaien?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Publieke informatie is openbaar, ons jaarverslag is openbaar, maar daarbinnen zijn er zaken die bedrijfsgeheim zijn.

Vragen van de heer Teije van Seijen

Waar komt het woord "Pallas" vandaan?

Gaat u met TNO onderzoek doen naar de opbouw van de bodemlagen in verband met de aanwezigheid van gasboringen en pijpleidingen en dergelijke?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Pallas is de Griekse godin van de wijsheid en de schoonheid. Waar deze godin voor staat vinden wij van toepassing op deze reactor.

Voor het ontwerp van de reactor en in het belang van de veiligheid zal met alle geologische omstandigheden rekening gehouden worden. Dit wordt door het ministerie opgenomen in de richtlijnen.

Vraag van de heer Huug Jak

Is er geen beroep mogelijk tegen de vastgestelde richtlijnen?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Dat klopt, de eerst volgende keer dat u kunt inspreken en beroep kunt indienen is op het moment dat NRG een aanvraag om vergunning indient.

Vraag van mevrouw Betsy Schoorl (Milieudienst Kop van Noord-Holland)

Als gekozen wordt voor de locatie Petten, zijn dan de bestaande en de nieuwe reactor een bepaalde periode gelijktijdig in werking?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Ja, voor de voorzieningszekerheid en de continuïteit van het onderzoek zal er zeker een overlap zijn in de werking zo lang dat nodig is. Uit bedrijfseconomisch oogpunt wordt deze periode zo kort mogelijk gehouden.

Vraag van de heer Diederik Nater

De naam Pallas is erg mooi maar zouden we de reactor niet naar de god der dieven moeten noemen, Hermes? De NRG spreekt over toename van de werkgelegenheid, ik vrees dat het de toeristische sector 200 miljoen gaat kosten. Ik krijg nu al mailtjes van mensen die op grond van berichten in de pers boekingen afzeggen. De werkgelegenheid en de omzet in de toeristische sector is net zo groot als die van de NRG. Worden deze effecten meegenomen in het MER?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Nee, de effecten op de werkgelegenheid worden niet meegenomen in een milieueffectrapport.

Vraag van de heer Beelaerts van Blokland (VNO-NCW West)

De 1500 genoemde arbeidsplaatsen zijn dat directe of ook indirecte arbeidsplaatsen?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

De 1500 genoemde arbeidsplaatsen zijn zowel de indirecte als de directe arbeidsplaatsen in Petten en omstreken.

Vraag van de heer Henk Koning

De indirecte arbeidsplaatsen worden wel meegenomen, waarom dan niet de indirecte milieueffecten. Als Pallas een grotere reactor wordt zullen de omliggende bedrijven uitbreiden om deze extra capaciteit te benutten, er komen meer arbeidsplaatsen dus het gebied zal zich in de toekomst nog gaan ontwikkelen. Worden deze effecten meegenomen in het MER?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Dit soort effecten worden niet in een milieueffectrapport beschreven.

Wat wel in een MER wordt beschreven zijn de effecten als gevolg van het bouwen van een reactor, extra transportbewegingen als gevolg van de bouw en bijvoorbeeld het plaatsen van een extra installatie tijdens de bouw.

Vraag van de heer Henk Koning

Diverse Europese partijen hebben volgens de heer Stol bij Nederland aangedrongen op de realisatie van Pallas. Kunt u mij vertellen welke partijen dat zijn en uit welke stukken dat blijkt?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Recent zijn er onder auspiciën van de Europese lidstaten een aantal rapporten verschenen. Dit is het FEUNMARR-rapport, met als onderwerp de wenselijke locatie van onderzoeksreactoren. Er is een rapport van het Sustainable Nuclear Energy Technology Platform, waarin wordt beschreven wat de wenselijke nucleaire onderzoeksinfrastructuur is. In het recent verschenen Strategic Energy Technology (SET) Plan, wordt beschreven dat Pallas een belangrijk onderdeel is in de Europese onderzoeksinfrastructuur. In de ESFRI Roadmap is de gewenste toekomstige onderzoeksinfrastructuur beschreven, waarin Pallas genoemd staat.

De internationale gemeenschap heeft Pallas al een plaats gegeven als gewenste situatie binnen de internationale onderzoeksinfrastructuur.

Vragen van mevrouw Marja Raat (voorzitter van de Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

Mevrouw van Limborgh gaf aan dat voor de startnotitie voor een andere kerncentrale in de richtlijnen het hele proces in kaart moest worden gebracht. Ik neem aan dat zij de kerncentrale van Delta bij Borssele bedoelde. Er wordt steeds gesproken over een onderzoeksreactor, maar Pallas is toch gewoon een kernreactor die uranium gebruikt, weliswaar laag verrijkt. Neemt u ook in het bepalen van de effecten mee waar het uranium vandaan komt? Neemt u bij het bepalen van de effecten mee of het winnen van uranium op een maatschappelijk verantwoorde manier wordt gedaan?

Als het hele proces moet worden beschreven in het MER, waarom hoeven de effecten als gevolg van de ontmanteling van de HFR niet meegenomen te worden in de startnotitie en het MER? Ongeacht de locatie van de nieuwe reactor, moet de HFR immers altijd worden ontmanteld.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Voor het ontmantelen van de HFR is een vergunning op grond van de Kernenergiewet nodig. Bij de aanvraag voor deze vergunning moet een milieueffectrapport worden gemaakt. De effecten van de ontmanteling worden dus in die procedure meegenomen.

Vraag van mevrouw Marja Raat (voorzitter van de Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

Als de reactor in Petten zal worden gebouwd en de HFR wordt ontmanteld wordt er dan ook bij de beschrijving van de effecten rekening gehouden met de cumulatie van effecten op natuur en landschap?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

NRG zal deze effecten dan in het MER van de ontmanteling op moeten nemen. Wij maken richtlijnen voor de voorgenomen activiteit en dat is in dit geval het bouwen van een reactor en niet het ontmantelen van de bestaande reactor.

Vraag van mevrouw Marja Raat (voorzitter van de Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

Hoe is dat mogelijk, dan zou je de HFR kunnen laten staan.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Nee, de HFR kan niet blijven staan. In recente wetgeving is bepaald dat zodra reactoren dicht gaan, deze ook direct ontmanteld moeten worden.

Vragen van de heer Cor Koning (voorzitter van de Vereniging Houd Zijpe Leefbaar)

Nu loost NRG al koelwater dat uit het Noord-Hollands kanaal komt op de Noordzee, straks komt er 80 MWatt bij. Aangezien beide reactoren een tijd gelijktijdig operationeel zijn betekent dat totaal 125 MWatt, een aanzienlijke hoeveelheid warmte. Kan het kanaal dat aan?

En als gevolg van de klimaatverandering ontstaan er lange droogteperiodes. Staat het Hoogheemraadschap toe het kanaalwater te gebruiken voor koeling?

Als het koelwater uit zee gehaald moet worden, komt daar een grote hoeveelheid zand mee. Als gevolg van zand zijn al diverse installaties kapot gedraaid. Moet dan alles gekoeld worden met een landinstallatie?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Het type vragen die u stelt en de varianten die u noemt komen aan de orde in het MER. Wat u zegt is ten dele waar, maar deze vragen moeten allemaal nog terdege onderzocht worden.

Vraag van de heer Thomas van der Ploeg

Zou het kunnen zijn dat u in verband met de groei in de toekomst buiten het huidige terrein gaat uitbreiden?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Op dit moment wordt dat niet voorzien.

Vraag van de heer Huug Jak

Hoe kunnen op dit moment de richtlijnen worden opgesteld als er nog zoveel zaken niet bekend zijn?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Kenmerkend voor een startnotitie is dat er nog een aantal zaken uitgezocht moeten worden. Op dit moment biedt de overheid de mogelijkheid om op de vast te stellen richtlijnen aan het MER in te spreken. Wij zullen rekening moeten houden met de vast te stellen richtlijnen bij de uiteindelijke vormgeving van het MER voor Pallas.

Opmerkingen van Rolf Klant (voorzitter dorpsraad in Petten)

Het doet mij verdriet dat de heer de Wit en de toeristische ondernemers veel kritiek hebben op Pallas. De economie van de gemeente Zijpe rust op drie pijlers: de agrarische sector, NRG/ECN en de recreatieve sector. Ik ben van mening dat het beter is als de sectoren elkaar onderling gaan versterken, in plaats van dat ze elkaar het leven zuur maken.

Het feit dat er een aantal tegenstanders in deze zaal heel veel vragen stellen, wil niet zeggen dat er ook heel veel tegenstanders zijn. Het overgrote deel van de bewoners van Petten is voorstander van de bouw van Pallas en zijn erbij gebaat dat het NRG doorgaat zoals ze op dit moment doen.

Opmerking van de heer Cees de Wit (voorzitter van de toeristische ondernemers in Zijpe)

Ik heb de behoefte om de heer Klant kort van repliek te dienen. De recreatieve sector accepteert na een democratisch besluit dat Pallas waar dan ook wordt gebouwd. Wij mogen als burgers en als recreatieve sector toch wel kritisch zijn bij deze processen. De recreatieve sector heeft een omzet van 200 miljoen spin off net als de NRG, we mogen elkaar als gelijkwaardige partners kritisch benaderen.

Als er wordt voorspeld dat er hoge koeltorens komen van 45 meter hoog wil ik nog zien of er daarvoor een voorstander is. Gelukkig is er vanavond in de presentatie aangegeven dat er geen hoge koeltorens zullen worden gebouwd.

Opmerking van mevrouw Marja Raat (voorzitter van de Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

Er is nooit een referendum geweest over Pallas. Al sinds 2004 is de gemeenteraad voor de bouw van Pallas, sinds de laatste verkiezingen is er maar één kleine partij tegen de bouw. Ik heb zelf een vereniging die op dit moment groeit. Ik wil hiermee aangeven dat het aantal voor- en tegenstanders nooit zijn geteld.

Vragen van mevrouw Annemarie Klomp (woonachtig in Callantsoog)

Nu NRG gekozen heeft voor Petten, gaan de informatieavonden in Zeeland gewoon door? In verband met de zeespiegelrijzing moet er zand worden gesuppleerd op het strand van Petten, dat brengt hoge kosten met zich mee. Deze kosten zouden moeten worden afgetrokken van eventuele verdiensten. Men zal zuiniger zijn op dit stuk duinen als Pallas er staat.

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

De hoorzitting in Zeeland heeft al plaatsgevonden.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

De NRG heeft nog geen definitieve locatie gekozen, maar een voorkeurslocatie bekendgemaakt. In de richtlijnen en in het ontwerp zal rekening gehouden worden met de geologische omstandigheden van het terrein waarop wordt gebouwd.

Vraag van mevrouw Annemarie Klomp (woonachtig in Callantsoog)

Worden de meerkosten van de suppletie in mindering gebracht van de eventuele opbrengsten van Pallas?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Ik zie niet hoe NRG dit zou moeten doen. Bij de vergelijkingen tussen de twee potentiële locaties hebben wij de overeenkomsten en verschillen in kaart gebracht. Op grond van de belangrijkste verschillen hebben wij de voorkeurslocatie benoemd.

Opmerking van mevrouw Marianne Dekker (burgemeester van de gemeente Zijpe)

Wij zijn niet alleen op deze avond betrokken bij een MER voor Pallas, maar we zijn ook zeer bezig met het MER voor de kustversterking. Bij deze MER is er maar één norm; het moet 100% veilig zijn voor alle bewoners, bedrijven en instanties in de kop van Noord-Holland. Er is dus geen andere norm vanwege de aanwezigheid van Pallas.

Vraag van de heer Hans Veer (voorzitter van CDA Zijpe)

Ik wil nadrukkelijk zeggen dat wij in ons verkiezingsprogramma hebben opgenomen dat wij voorstander zijn van Pallas. Wij ondersteunen de uitgangspunten, maar willen wel dat de reactor landschappelijk wordt ingepast. Heeft u overwogen om flink de diepte in te gaan met de bouw?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Het definitieve vormgeven moet nog gebeuren. De reactor heel diep in de grond plaatsen brengt excessieve kosten met zich mee. Dit zullen we dus niet doen.

Vraag van de heer Huug Jak

Is er op een later tijdstip ook nog beroep mogelijk?

Antwoord van mevrouw van Limborgh (ministerie VROM)

Op het moment dat de aanvraag om vergunning openbaar wordt gemaakt en ter inzage wordt gelegd kunt u inspreken en uw mening geven over het MER rapport, de aanvraag en alle details die NRG in de aanvraag om vergunning openbaar moet maken.

Vraag van de heer Nico Verduin (recreatie ondernemer, met rechtstreeks zicht op de koepel)

Tijdens de eerste presentatie bij de gemeenteraad heeft u gezegd dat als wij dat graag willen er onder een duin gebouwd kan worden. Ik ga er dus ook vanuit dat dit is opgenomen in de eisen van het ontwerp.

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Ik ontken niet dat we gesproken en gefilosofeerd hebben over datgene wat u nu zegt, maar we hebben nooit toegezegd dat dat ook gerealiseerd zou worden. Als we financieel in staat zijn om de reactor goed in te passen zullen we dat zeker doen, maar er zullen ook financiële randvoorwaarden zijn die beperkend zijn in die mogelijkheden.

Een aanvullende opmerking uit de zaal

De heer Verduin bedoeld dat ook als het financieel duurder wordt, het niet ten koste mag gaan van de recreatie. De recreatie is immers ook een financieel belang.

Vraag van de heer Jan Kuit

Over de kustveiligheid: de burgemeester zegt het 100% veilig te maken. Deze 100% veiligheid is in de Wet op de waterkering niet voorzien. Er is een deltanorm; simpel gezegd is dat 1 op de

10.000. Aan deze norm wordt gewerkt. Dat betekent een kans van 1% per 100 jaar. Is deze kans van 1% op 100 jaar ook voor een kernreactor voldoende? Kan Pallas die kans aan?

Antwoord van de heer Stol (algemeen directeur van NRG)

Bij kernreactoren wordt gesproken over veiligheidsnormen in orde van grootte van eens in de miljoen jaar. Dus als deze deltanorm een maatgevende norm is voor veiligheid dan is een kernreactor vele malen veiliger dan de andere gevaren die ons omringen.

Ja, Pallas kan die kans aan; de deltanorm is in ons ontwerp verankerd.

3.2 INDIENING ZIENSWIJZEN

Petra Taams (namens Kamer van Koophandel Noordwest-Holland en MKB Noordwest Holland)

We zijn zeer verheugd dat NRG Petten in eerste instantie kiest om Pallas te realiseren vanwege het grote belang voor de regionale economie. We hebben de startnotitie met belangstelling gelezen. Op het maatschappelijk effect van het niet vestigen van de Pallasreactor in Petten wil ik kort ingaan.

Er wordt gesproken over 1500 hoogwaardige arbeidsplaatsen. Dit zijn de direct aan de kernactiviteit van de reactor gerelateerde arbeidsplaatsen. Het gaat echter om veel meer. Er zijn uit allerlei branches toeleveringsbedrijven en er komen er nog enkele honderden bij. Als de reactor uit Petten verdwijnt, is de verwachting dat zij in haar kielzog ook andere op het terrein gevestigde bedrijven mee zal nemen.

Jaarrond zijn er tientallen buitenlandse onderzoekers die verblijven, recreëren en consumeren in de regio. Dan is er de ontwikkeling Holland Health, het medische cluster waar NRG en MCA Gemini Groep nauw samenwerken in de ontwikkeling van nucleaire geneeskunde in het Kenniscentrum Nucleaire Geneeskunde. Ook laboratoria zijn erbij betrokken. En op dit moment staan we aan de uitrol van een aantal zeer hoogwaardige opleidingsrichtingen die hier niet eerder waren en van belang zijn voor de regio. De reactor zal ook een belangrijke rol spelen in het verder ontwikkelen van Holland Noord als een kenniscentrum op het gebied van energie en water, het zogenaamde Energy Valley initiatief.

Tot slot: de reactor functioneert al jaren op een aanvaardbare manier en dat kan alleen maar beter worden.

De heer Cor Koning (Vereniging Houd Zijpe Leefbaar)

In de tabel milieueffecten op bladzijde 29 van de startnotitie wil ik graag aandacht voor de volgende onderwerpen:

- Afvalbeheer met betrekking tot de afstand tussen de reactor en de opslag bij COVRA: meer kilometers betekent meer risico.
- Water: beschikbaarheid van het kanaalwater bij grote droogte.
- Maatschappelijke impact van de reactor inclusief koelinstallatie en dus de negatieve effecten op de recreatieve sector.
- Maatschappelijke impact tijdens de periode waarin twee reactoren in Petten aanwezig zijn.

In paragraaf 5.7.2 in de startnotitie wordt gesproken over koelwater. Aandacht is nodig voor het feit dat bij het gebruik van een koeltoren, ook al is die van beperkte hoogte, rekening gehouden dient te worden met wolkvorming.

In paragraaf 5.7.4 wordt gesproken over hemelwater. Mijn vraag is of de hemelwaterafvoer afsluitbaar is in het geval van mogelijke besmetting van de omgeving.

Tot slot: neem uitdrukkelijk de isotopentransporten mee in de m.e.r.

De heer Tinus Verwijmeren (inwoner Nootdorp)

Een jaar geleden heb ik in een uitgebreid artikel in Time gelezen dat het grootste risico dat kernenergiecentrales op dit moment lopen is dat kwaadwillenden penetreren in het personeelsbestand van zo'n installatie. In de Verenigde Staten zijn daar al vervelende ervaringen mee opgedaan. Als het mogelijk is zou ik graag willen dat in de m.e.r. daar op wordt ingegaan.

Mevrouw Marja Raat (Vereniging Pettemerduinen Kernreactor Vrij!)

Het is een nadeel als een informatiebijeenkomst/hoorzitting zo heel kort na het uitkomen van de startnotitie wordt gehouden. Die is wel gelezen, maar we zijn nog bezig ons daar verder op te oriënteren en zoeken daar ook ondersteuning bij. Want we zijn een vereniging van omwonenden en geen kernfysici en geen juristen en we gaan zorgen dat we goed beslagen ten ijs komen.

Als de m.e.r. op de manier wordt opgezet zoals in de startnotitie, geeft dat geen volledig beeld. We zullen ons daarop concentreren; zeker wat het betekent voor de natuur, het milieu en de leefomgeving en ook de veiligheidsbeleving. Met de HFR is de laatste 10 jaar nogal eens iets aan de hand geweest als het ging om veiligheid. Er is gelukkig geen Tsjernobyl geweest, maar hij is wel een paar maanden dichtgegaan omdat de veiligheidscultuur niet goed was. Op dit moment draait de HFR op een gedoogbeschikking. Kortom al deze gevoelens en overwegingen zullen we ook meenemen bij het beoordelen van de startnotitie en bij het schrijven van onze zienswijze.

De heer Cees de Wit (namens de toeristische ondernemers in Zijpe)

De toeristische sector heeft begrip voor de nieuwe reactor. Als sector onderschrijven we het belang van de isotopenproductie, het onderzoek, de werkgelegenheid en het behoud van kennis. We zijn gelijkwaardige partners: wij draaien € 200 miljoen economische spin-off en NRG draait € 200 miljoen economische spin-off.

Maar: wat is recreatie? Recreatie is beleving, beleving van de omgeving. En ik pas hier even toe het MVO, het maatschappelijk verantwoord ondernemen. Ook NRG heeft rekening te houden met zijn of haar omgeving. Wat gaat er straks gebeuren als de bouw begint te starten? Ons verzoek is: zorg voor een informatiecentrum. Dan weten onze toeristen die in het gebied zijn wat daar gebeurt. Nu zijn we allemaal in het ongewisse en NRG heeft jarenlang nagelaten de toeristische sector juist te informeren over wat daar gebeurt in de duinen. Er zijn inmiddels een aantal stappen gezet om dat te verbeteren en ik hoop dat die verbetering zich straks heel goed gaat effectueren.

Maar concreet: zorg voor een informatiecentrum als u aan het bouwen gaat en zorg dat dat informatiecentrum ook in stand blijft als de nieuwe reactor daar werkzaam wordt. En misschien is het ook handig om folders of andere informatiematerialen op de toeristische bedrijven te leggen, zodat wij onze gasten kunnen uitleggen wat daar in die mooie duinen gebeurt.

Eigenlijk heb ik ook het gevoel bij NRG: het zijn wetenschappers. En een wetenschapper heeft per definitie weinig met zijn of haar omgeving te maken. Toerisme is alleen maar omgeving. En ik hoop dat mijn morele appel op NRG helpt: houd rekening met je omgeving, in welke vorm dan ook, daar in die duinen, zodat wij onze toeristen de juiste informatie kunnen geven.

De heer Piet Marees (fractievoorzitter VVD gemeente Zijpe)

Wij juichen Pallas toe. We zien graag extra aandacht voor de landschappelijke inpassing vanuit het ministerie. Richting NRG willen we aangeven: juist de uitwisseling van kennis, feiten en

meningen met name met de toeristische sector, maar ook met de burgers uit Zijpe moet een belangrijk aandachtspunt zijn bij de komende bouw.

De heer Beelaerts van Blokland (VNO-NCW West)

Ik ben blij dat nut en noodzaak vandaag niet meer ter discussie staat. Dat is een pluspunt. En ik vind dat deze regio ook trots mag zijn dat hier een mondiaal en Europees leider staat. Dat is een moreel voor u allen hier. Wij doen de belangenbehartiging voor onze bedrijven, voor onze leden, voor de branches en bedrijven die aangesloten zijn bij VNO-NCW en we willen graag dat deze marktleider hier in Petten blijft zitten. Mijn verzoek aan het ministerie is dan ook om de maatschappelijke belangen mee te nemen (het staat al in de startnotitie in 5.18) en dat nadrukkelijk mee te laten wegen. Want de infrastructuur hier met bedrijven en maatschappij, zowel naar het noorden naar het Waddenzeegebied als het over energie gaat (Energy Valley) als met de Randstad, waar Life Science en Holland Health onderdeel van uitmaken, daarvan zeg ik, ook in combinatie met het innovatieprogramma van de landelijke overheid: blijf dat alsjeblieft hier houden.

Wat misschien nadeliger is voor de gemeente Borsele is het risico van drie kernreactoren naast elkaar, of misschien straks twee. Ik zou graag de cumulatieve risico's van de reactoren in de gemeente Borsele onderzocht willen hebben. Want we willen niet dat daar iets gebeurt en dat dan drie meltdowns gaan plaatsvinden.

De heer Harrie Lamers (Vereniging NoordWest 8)

NoordWest 8 is een samenwerkingsverband van de gemeenten in de noordelijke helft van de provincie Noord-Holland, waar ook partijen als de Kamer van Koophandel en de Land- en Tuinbouw Organisatie lid van zijn. Ik onderschrijf de reacties zoals die door VNO-NCW en door de Kamer van Koophandel zijn uitgesproken. Maar ik wil het breder trekken door het niet alleen tot de werkgelegenheid te beperken, maar ook het algehele belang van een organisatie, partij, bedrijf als NRG voor deze regio aan te geven. Niet alleen het belang voor de medische cluster, maar ook het belang voor onderzoek en onderwijs en voor de algehele beeldvorming die men buiten de regio krijgt van dit gebied wanneer men weet dat een dergelijke Europese of wereldleider op het gebied van nucleair onderzoek en toegepast medisch onderzoek in dit gebied aanwezig is. Dit belang kan ik niet vaak genoeg onderstrepen en ik zal dit in een aanvullende schriftelijke reactie aan het ministerie doen toekomen. Dit is alvast een voorschot daarop.